Bonaparte Napoleon (1769-1821) :)

Francúzsky generál a politický vodca.

Okolo 200 tisíc kníh sa pokúša zhodnotiť úlohu tohto francúzskeho cisára v dejinách, ale ani tí najlepší znalci si nerobia nádej, že sa im to stopercentne podarilo. Dejepisci a vojenskí teoretici ho považujú za najgeniálnejšieho vojvodcu všetkých čias. Výnimočné politické, diplomatické, a najmä vojenské schopnosti túto malú postavu zaradzujú v galérii slávnych mužov svetových dejín neodškriepiteľne medzi najväčšie z osobností.

Bonaparte Napoleon sa narodil na stredomorskom ostrove Korzika v rodine advokáta. Študoval na vojenskom učilišti a na parížskej vojenskej škole. Prvýkrát upozornil na seba ako 24-ročný kapitán francúzskeho revolučného vojska dobytím mesta Toulon, ktoré obsadili povstaleckí prívrženci kráľa. Roku 1795 potlačil povstanie kráľových prívržencov v Paríži, stal sa veliteľom parížskej posádky a čoskoro najvyšším veliteľom francúzskej armády, ktorá v apríli 1796 začala operovať v severnom Taliansku proti Rakúšanom a ich spojencom. Talianske bojisko sa v tom čase pokladalo za druhoradé a posielali sa ta horšie sily. Napoleon však zaviedol železnú disciplínu a pomocou nej prinútil Sardínske kráľovstvo a iné talianske štáty k mieru. Rozbil štyri rakúske armády a vtrhol na rakúske územie. Jeho postup na hlavné mesto Viedeň zastavil až mier, ktorým Francúzsko rozšírilo svoje územie a vytvorilo niekoľko štátov, ktoré od neho záviseli.

Napoleonovo meno sa zrazu stalo najčastejšie spomínaným v Európe. Už táto výprava naznačila, že pôvodne oslobodzovacia vojna, ktorú Francúzska republika viedla, sa mení na dobyvačnú. A sám Napoleon čoraz viac zastával záujmy francúzskej veľkoburžoázie. Francúzsko sa stalo najsilnejším štátom na európskej pevnine. Avšak jeho hlavný nepriateľ – morami obkolesené a chránené Anglicko – pokračoval v boji aj po uzavretí mieru. Aby mu zasadil ranu na najcitlivejšom mieste, v jeho kolóniách, podnikol Napoleon roku 1798 výpravu do Egypta a Sýrie s cieľom zmocniť sa najcennejšej anglickej kolónie – Indie. V tom čase však Francúzi utrpeli porážky v Nemecku i v Taliansku a vo francúzskej vláde prepukli vážne spory. Napoleon sa preto vrátil z Egypta a pomocou vojska a podpory veľkoburžoázie uskutočnil pod zámienkou ochrany republiky štátny prevrat. Dostal sa na čelo republiky a uchopil do rúk všetku moc.

Na jar roku 1800 potom, podobne ako pred dvoma tisícročiami púnsky vojvodca Hannibal, podnikol slávny pochod cez Alpy a vtrhol do severného Talianska. V bitke pri meste Marengo spôsobil silnejšiemu rakúskemu vojsku katastrofálnu porážku a vynútil si od Rakúšanov mier výhodný pre Francúzsko. O dva roky uzavrel mier aj s Anglickom. Medzitým sa nechal prehlásiť za doživotného konzula a roku 1804 ho pápež korunoval za cisára. Proti francúzskej rozpínavosti vznikla roku 1805 nová koalícia Anglicka, Rakúska a Ruska. Aj keď Francúzi na mori pri juhošpanielskom myse Trafalgar utrpeli porážku, na pevnine získali rozhodujúce víťazstvá. Napoleon najprv prinútil kapitulovať rakúske vojenské zbory pri nemeckom meste Ulm. Potom v slávnej „bitke troch cisárov“[1] pri Slavkove na Morave rozdrvil rakúske a ruské vojská, aj keď boli v početnej prevahe. Táto bitka bola názorným príkladom stretnutia starej a novej taktiky a vo veľkej miere prispela k vytvoreniu legendy o Napoleonovej neporaziteľnosti.

Francúzsko získalo nové územia a ešte viac rozšírilo svoj politický a hospodársky vplyv v Európe. V boji proti štvrtej protinapoleonovskej koalícii, ktorú tvorili Anglicko, Prusko, Rusko a Švédsko, Napoleon opäť porážal svojich súperov, každého osve. V rýchlej výprave, ktorá nemala dovtedy v dejinách obdoby, v bitkách pri Jene a Auerstädte doslova zničil pruskú armádu na jej vlastnom území. Tu sa opäť zjavne ukázala prevaha nového spôsobu vedenia boja nad starým, skostnateným, ktorého sa držali Prusi. Potom sa obrátil proti Rusom a po počiatočných neúspechoch porazil v júni roku 1807 ruské vojská vo východnom Prusku pri mestečku Friedland. Mierom s Ruskom Napoleon opäť upravil mapu Európy vo svoj prospech a zdalo sa, že jeho sen o panstve nad Európou sa napĺňa.

Zostával už iba jeden silný súper – Anglicko. Napokon sa ho pokúsil pokoriť blokádou – zákazom obchodovania

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

s Anglickom. Aby si tento zámer zabezpečil, okupoval aj Portugalsko a Španielsko. Avšak narazil na nečakaný odpor španielskeho ľudu, ktorý prerástol v silné národnooslobodzovacie hnutie. Španielski roľníci, remeselníci a chudoba sa pustili do urputného boja s okupantmi. Prepadávali francúzske posádky a viedli partizánsky spôsob boja. Tento boj viazal veľké množstvo francúzskych vojenských síl. Napoleonovi sa nepodarilo pokoriť Španielsko. Jeho ťažkosti využilo Rakúsko a za podpory Anglicka začalo novú vojnu. Napoleon z nej vyšiel opäť víťazne, aj keď pokuse o prechod Dunaja utrpel svoju prvú väčšiu porážku na otvorenom poli.

Dôležitou prekážkou Napoleonových svetovládnych plánov bolo Rusko, ktoré sa francúzskou zahraničnou politikou a blokádou cítilo poškodené. Napoleon teda roku 1812 na čele takmer polmiliónovej armády vpadol do Ruska. Odpor ruského ľudu a skvelá taktika generála M. I. Kutuzova však zničili jeho „veľkú armádu“. Napoleonovi sa nepodaril plán poraziť ruské armády ešte predtým, než by sa spojili, bol nútený vzďaľovať sa od svojich základní. A keď sa mu nepodarilo rozhodujúcou bitkou skončiť vojnu, ktorá sa začala pre neho nepriaznivo vyvíjať, rozhodol sa obsadiť Moskvu. Vpád Francúzov vyvolal v Rusku vlnu vlastenectva, celý národ sa zapojil do boja proti nim. Tvorili sa domobrany, v tyle Francúzov vznikali partizánske oddiely, mládež sa s nadšením hlásila do armády, obyvateľstvo ničili zásoby pred nepriateľom a všemožne mu sťažovalo postup. Bola to vojna skutočne vlastenecká a podľa toho dostala aj názov.

Napoleon v Moskve

Po krvavej borodinskej bitke, v ktorej Napoleon nedokázal nad generálom Kutuzovom zvíťaziť, obsadil Moskvu, ktorú opustilo takmer všetko obyvateľstvo. V meste vznikli požiare, ktoré planuli päť dní. Darmo sa však Napoleon pokúšal vyjednávať a uzavrieť mier. Na tri jeho návrhy o mier neprišla žiadna odpoveď. Napoleon musel opustiť Moskvu, a keď doplnená ruská armáda prešla do protiútoku, zostával mu už iba ústup, ktorý sa zmenil na útek. A to bol zároveň aj začiatok Napoleonovho pádu. Napoleon sa urýchlene vrátil do Paríža a začal budovať novú armádu. Dosiahol s ňou aj viacero víťazstiev, avšak koalícia, v ktorej sa spojili všetky európske veľmoci, mala jednoznačnú prevahu. V „bitke národov“ 16.-19. októbra 1813 pri Lipsku spojenci Napoleona porazili. Bola to najkrvavejšia bitka napoleonovských dôb – padlo v nej do 120 tisíc mužov. Spojenecké vojská potom v posledný marcový deň roku 1814 obsadili Paríž. Napoleon musel odísť do vyhnanstva na ostrov Elbu[2] a do Francúzska sa vrátil a na trón zasadol panovnícky rod Bourbonovcov, ktorý za revolúcie opustil krajinu.

Bývalý francúzsky cisár však pozorne sledoval z vyhnanstva vývoj vo Francúzsku, kde obnovenie moci Bourbonovcov vyvolávalo odpor ľudu. Na jar roku 1815 sa odhodlal azda k najväčšiemu dobrodružstvu vo svojom živote – s oddielom tisíc mužov a so šiestimi delami sa vylodil na francúzskom pobreží a postupoval na Paríž. Vojaci vyslaní kráľom proti nemu prešli na jeho stranu. Za tri týždne vtiahol Napoleon triumfálne do hlavného mesta a začal sa pripravovať na nové vojenské stretnutie so spojencami, ktorí sa rozhodli raz a navždy skoncovať s týmto neobyčajne energickým a vládychtivým človekom. K rozhodujúcej bitke došlo 18. júna 1815 pri belgickej dedine Waterloo. Skončila sa Napoleonovou porážkou. Napoleon musel odísť do vyhnanstva na atlantický ostrov sv. Heleny, vzdialený takmer dvetisíc kilometrov od juhozápadných brehov Afriky. Tu pod dozorom dožíval a diktoval svoje spomienky, ktoré mali „ospravedlniť“ jeho činy pred budúcimi generáciami.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Napoleon vybojoval oveľa viac bitiek než Alexander Veľký, Hanibal a G. J. Caesar dohromady, často proti nepriateľovi, ktorý bol v početnej presile, a vo veľkej väčšine vyšiel z nich ako víťaz. Tieto víťazstvá si vyžiadali státisícové obete na ľudských životoch, ale on bol pre svoje ciele ochotný na všetko. Využil možnosť, ktorá sa mu ponúkala za revolúcie, a neváhal postaviť sa proti nej, len čo si to vyžadovali záujmy francúzskej veľkoburžoázie, na ktorej stranu prešiel. Využil túžbu ľudu po slobode, a rovnoprávnosti na svoje ciele, chopil sa moci a prejavil sa ako despotický samovládca, usilujúci sa ovládnuť svet. Stelesňoval všetky protirečenia doby. Bol významným predstaviteľom buržoázie a zasadil zdrvujúce údery zaostalej feudálnej Európe. Neskôr však všetko podrobil svojim dobyvačným cieľom. Takmer všetkým európskym krajinám, svoju nevynímajúc, priniesol nesmierne utrpenie. Nesporne však ovplyvnil rozvoj vojenského umenia novoveku ako málokto pred ním.

[1] Napoleona, ruského cára Alexandra I. a rakúskeho cisára Františka I.

[2] Leží medzi ostrovom Korzika a Apeninským polostrovom.

História Napoleonských vojen

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania